

02.03.2021

POL-2021-5193

Puolustusministeriö

Poliisihallituksen lausunto sotilaskurinpitoa ja rikostorjuntaa Puolustusvoimissa koskevan sääntelyn uudistaminen, työryhmän välimietintö**1 Lausuntopyyntö**

Puolustusministeriö on pyytänyt 18.1.2021 lausuntoa sotilaskurinpitoa ja rikostorjuntaa Puolustusvoimissa koskevan sääntelyn uudistamista valmisteeseen työryhmän välimietinnöstä. Poliisihallitus on osallistunut edellä mainitun työryhmän työhön.

2 Poliisihallituksen huomiot välimietinnöstä**2.1 Päätösvalta tutkinnan käynnistämisestä**

Nykytilan kuvauksessa on tuotu hyvin esille voimassa olevan sotilaskurinpitolain ongelmat esitutkinnan aloittamisen osalta. Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 28 §:n 4 momentin mukaan kurinpitoesimies voi pyytää pääesikunnan virkamiehiä suorittamaan esitutkinnan. Saman pykälän 5 momentin mukaan tutkinta on siirrettävä kokonaan poliisille, jos tutkinnan puolueettomuus, rikoksen vakavuus tai asian laatu muutoin sitä edellyttää. Poliisilla ja pääesikunnalla ei ole itsenäistä toimivaltaa aloittaa sotilasrikoksen esitutkintaa, vaan tutkinnan siirto poliisille tai pääesikunnalle edellyttää aina kurinpitoesimiehen päätöstä. Joissain tapauksissa esitutkinnan turvaaminen edellyttää tutkintatoimien nopeaa aloittamista, jolloin kurinpitoesimiehen selvittäminen ja yhteydenotto viivästyttävät toimintaa tarpeettomasti.

Poliisihallitus pitää esitutkinnan riippumattomuuden ja tutkinnan läpinäkyvyyden kannalta välttämättömänä, että pääesikunnalla tai poliisilla on toimivalta ottaa rikos tutkittavakseen laissa säädetyillä edellytyksillä.

3 Puolustusvoimille annettava virka-apu

Voimassa olevassa sotilaskurinpitolaisissa ei ole säädetty virka-avusta sotilaskurinpitoon ja rikostutkintaan liittyen. Välimietinnössä on tuotu esille Sisäministeriössä käynnissä oleva lainsäädäntöhanke Puolustusvoimien virka-apua koskevien säännösten ajantasaistamiseksi.

Poliisilain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa säädetään poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua viranomaiselle silloin kun asiasta on erikseen säädetty.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 38 §:ssä säädetään poliisin antamasta avusta ja yhteistoiminnasta poliisin kanssa, mutta ei kuitenkaan poliisin antamasta virka-avusta. Poliisi voi sotilaskurinpitolain mukaan suorittaa laissa mainitun virkamiehen kirjallisesta pyynnöstä suorittaa sellaisen toimenpiteen, johon pääesikunnalla ei ole toimivaltaa. Edellä kuvattu lainkohta on saattaa johtaa tilanteeseen, jossa yksittäistapauksessa pääesikunnalla olisi toimenpiteen suorittamiseksi toimivalta, mutta ei esimerkiksi riittävää asiantuntemusta tai resurssia, jolloin poliisi ei edellä kuvatun lainkohdan mukaan voisi antaa apua.

Sotilaskurinpitolain 38 §:n 3 momentin mukaan asian laadun niin vaatiessa lain 35 §:ssä tarkoitettu tehtävä suoritetaan yhteistoiminnassa poliisin kanssa. Voimassa olevan lain tarkoituksena on ollut muodostaa poliisin ja pääesikunnan rikostorjunnan yhteistyöstä joustavaa, mutta poliisin antaman avun tai virka-avun sekä yhteistoiminnan määrittelemättömyys voi aiheuttaa käytännön ongelmia.

Viranomaisten resurssien tehokasta käyttöä voisi käytännössä olla poliisin tai muiden lainvalvontaviranomaisten antama virka-apu esimerkiksi jonkun henkilön kuulemiseksi. Virka-avun antaminen ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että toisen viranomaisten omien tehtävien hoitaminen estyy tai viivästyy.

Poliisin Puolustusvoimilta saamaa ja antamaa virka-apua tuli tarkastella kokonaisuutena ja Poliisihallitus pitää tärkeänä, että sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta annetun lain valmistelussa huomioidaan Sisäministeriön lainvalmistelu Puolustusvoimien poliisille antaman virka-avun osalta.

4 Muut välimietinnössä esille nostetut muut lakien muutostarpeet

Esitetyssä sotilaskurinpitolain 27 §:ssä säädettäisiin esitutinnan toimittamisesta ja muutoksena voimassa olevaan lakiin olisi velvoite kirjata asiasta ilmoitus. Poliisihallitus pitää rikosilmoituksen kirjaamisen velvollisuutta tärkeänä muutoksena, jolla varmistetaan sotilasrikosten ilmoittamisen ja kirjaamisen vastaavan ns. rikosuhridirektiivissä (2012/29/EU) asetettuja velvoitteita antaa rikoksen asianomistajalle vahvistus rikosilmoituksen kirjaamisesta. Rikosilmoituksen kirjaamisen velvollisuus mahdollistaa myös toiminnan lainmukaisuuden seurannan esitutinnan toimittamisen osalta.

Poliisihallitus pitää hyvänä, että pääesikunnan esitutkintaa suorittavien virkamiesten virkamerkeistä säädetään laissa samaan tapaan kuin esimerkiksi poliisissa, jotta virkamiehen toiminnan kohteena olevalla henkilöllä on asianmukainen mahdollisuus varmistua virkamiehen henkilöllisyydestä ja oikeudesta esitutkintatoimenpiteiden suorittamisessa.

Pääesikunnalla ei ole laissa säädettyä oikeutta saada tietoja pankkisalaisuuden estämättä. Sotilaskurinpitolaissa säädetään siitä, että Puolustusvoimien rikostorjuntaan sovelletaan myös poliisilain säännöksiä, joten tiedonsaanti pankkisalaisuuden estämättä ei ole voimassa olevassa laissa riittävän selvästi säännelty.

Poliisiylitarkastajan sijainen
Poliisitarkastaja

Kimmo Ulkuniemi

Poliisitarkastaja

Pälvi Suokas

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi
02.03.2021 klo 16:00. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Puolustusministeriö kirjaamo

Tiedoksi

Hallitussihteeri Perttu Wasenius / PLM